

Diputació
Barcelona

Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat

Col·lecció **Eines**
Sèrie Feminismes i Igualtat **1**

Els Plans locals de seguretat són a Catalunya un instrument bàsic en la planificació i la gestió de la prevenció i la seguretat pública dels ajuntaments.

Aquesta guia vol incorporar una nova mirada als Plans locals de seguretat impulsant la perspectiva de gènere tant en el disseny com en la implementació. Considerem que aquest enfocament ha d'esdevenir indispensable en el dia a dia del treball policial i en la gestió de la seguretat de l'espai públic.

Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat

Diputació
Barcelona

Sèrie Feminismes i Igualtat 1

Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat

Autores

Blanca Moreno Triguero, directora de la Consultoria MIT

Ariadna Micó Peralta, tècnica de la Consultoria MIT

Sofía Hernández Moreno, tècnica de la Consultoria MIT

Amb la col·laboració de:

Laia Doltra Tapiola i Sandra Garcia Urizarna

Àrea de Feminismes i Igualtat de la Diputació de Barcelona

Joan Miquel Capell Manzanares i Sandra de Diego Baixeras

Gabinet de Prevenció i Seguretat de la Diputació de Barcelona

1a edició

Desembre de 2023

© de l'edició

Diputació de Barcelona

© dels textos

Els autors

Producció i edició

Subdirecció d'Imatge Corporativa i Promoció Institucional
de la Diputació de Barcelona

Composició

Fotocomposició gama, sl

Dipòsit legal

B 2467-2024

Índex

Presentació	8
1. Introducció	10
a. Aspectes destacats	13
b. Objectius	14
c. Emmarcament normatiu	15
Lleis estatals	15
Lleis autonòmiques	16
2. Marc conceptual	19
a. Definició de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat	19
La seguretat ciutadana té gènere	21
La seguretat ciutadana també és interseccional	22
b. La prevenció i l'abordatge de les violències masclistes en el marc dels Plans locals de seguretat	24
c. Recomanacions per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat	25
d. Com podem tenir èxit en els Plans locals de seguretat	26
3. Metodologia del Pla local de seguretat des de la perspectiva de gènere	28
a. Fase I: Posada en marxa inicial del procés d'elaboració del Pla local de seguretat	28
b. Fase II: Diagnosi de l'estat de seguretat municipal des de la perspectiva de gènere	29
c. Fase III: Disseny i elaboració del Pla d'accions amb perspectiva de gènere	31

d.	Fase IV: Presentació final i aprovació	34
e.	Fase V: Seguiment i avaluació del Pla d'accions	35
4.	Conclusions i recomanacions	37
	Glossari de seguretat i perspectiva de gènere	38
	Referències bibliogràfiques	40
	Annex	41
	Annex 1. Participants en l'elaboració de la Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat	41
	Annex 2. Exemple de Pla d'accions	41

Presentació

Les violències masclistes són una de les principals vulneracions de drets humans i una realitat que afecta tota Europa i tot el món. Al continent europeu, seixanta-dos milions de dones han viscut violència masclista al llarg de la vida i una de cada tres ha experimentat agressions físiques o sexuals.

Des de la Diputació de Barcelona portem més de vint-i-cinc anys treballant fermament per a l'erradicació de les violències masclistes i de gènere, i comptem amb un ampli programa d'abordatge mitjançant el qual oferim recursos tècnics, econòmics i materials als ens locals de la demarcació de Barcelona.

Un dels objectius clau és el d'aprofundir en la lluita contra les violències masclistes a través del desplegament del projecte transformador «Xarxa de Territoris Lliures de Violències Masclistes» amb actuacions en els àmbits de la prevenció, la detecció i la intervenció.

En el marc d'aquest projecte, us presentem la Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat, fruit d'un treball compartit entre el Servei de Polítiques d'Igualtat i el Gabinet de Prevenció i Seguretat de la Diputació de Barcelona.

Els Plans locals de seguretat són a Catalunya un instrument bàsic en la planificació i la gestió de la prevenció i la seguretat pública dels ajuntaments, i des de l'any 2003 són una obligació legal per als municipis que han de definir les seves prioritats en matèria de seguretat pública. A més, l'any 2013 el Departament d'Interior va aprovar un model de guia per tal d'elaborar els Plans locals de seguretat.

Avui, i mitjançant aquesta guia, volem incorporar una nova mirada als Plans locals de seguretat impulsant la perspectiva de gènere tant en el disseny com en la implementació. Considerem que aquest enfocament ha d'esdevenir indispensable en el dia a dia del treball policial i en la gestió de la seguretat de l'espai públic, alhora que aporta una interacció més àmplia que facilita la confiança i la corresponsabilitat de totes i tots per assolir unes altes quotes de seguretat en els nostres carrers, urbanitzacions, polígons, pobles i ciutats, etc.

Desitgem que aquesta publicació contribueixi a l'aplicació de polítiques segures, equitatives i justes a tot el territori de la demarcació i ajudi a continuar millorant el dia a dia del treball dels nostres cossos policials.

1. Introducció

La Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat sorgeix de la necessitat d'impulsar la transversalitat de gènere en totes les polítiques públiques.

Aquesta guia presenta les principals claus per incorporar la mirada de la perspectiva de gènere a les polítiques de seguretat i és una eina pràctica per avançar en la transversalització i mantenir íntegres tots els àmbits de treball que estableix la Llei 4/2003, del 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya, que cal abordar específicament en matèria de seguretat.

L'objectiu general d'aquesta guia és aplicar la perspectiva de gènere i interseccional als Plans locals de seguretat de Catalunya. Tal com recull la **Llei 4/2003**, del 7 d'abril, **d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya** (en endavant, Llei 4/2003), els Plans locals de seguretat s'han d'ajustar a les realitats municipals i adaptar-se a la complexitat de cada un dels pobles i ciutats de Catalunya, per donar resposta a les necessitats específiques de seguretat de la ciutadania.

La **Llei 4/2003** inclou en el **camp de la seguretat**:

- La seguretat ciutadana (policia i seguretat privada).
- La protecció civil.
- La prevenció d'incendis i els salvaments (emergències).
- El joc i els espectacles.
- El trànsit.

Punts de partida de la guia

L'experiència mostra que les polítiques i els programes de seguretat són més efectius quan se'n considera l'impacte en tots dos sexes i des d'una mirada interseccional.

En seguretat, les vivències de les dones i els homes són diverses, i per això les seves necessitats poden diferir i s'han de tenir presents totes.

Organismes internacionals com les Nacions Unides i l'Institut Europeu per a la Igualtat de Gènere recalquen la importància de recollir informació i dades desagregades per sexe, per poder identificar les desigualtats de gènere existents i les seves causes subjacents.

Des d'aquesta voluntat, és imprescindible compartir experiències i eines clau per entendre i actuar en polítiques preventives i estratègiques en matèria de seguretat des de la perspectiva de gènere.

La **Llei 3/2007**, del 22 de març, **per la igualtat efectiva de dones i homes**, i posteriorment la **Llei 17/2015**, del 21 de juliol, **d'igualtat efectiva de dones i homes** parteixen de la **importància de desnaturalitzar les desigualtats i discriminacions vinculades al gènere** i legislar que, des de les administracions locals, s'eliminin tots els obstacles que encara perviuen per assumir una plena equitat de drets i oportunitats.

La **Llei orgànica 1/2004**, del 28 de desembre, **de mesures de protecció integral contra la violència de gènere**, i la **Llei 17/2020**, del 22 de desembre, **de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista**, col·loquen la **violència de gènere i les violències masclistes en un epicentre en què, novament des dels ens locals**, s'ha de treballar per a la seva prevenció, detecció, actuació i reparació final, **incorporant a la visió de gènere la visió interseccional, per edat, raça, discapacitat i altres dimensions associades**.

A tot això cal sumar-hi la importància de donar resposta al compromís que han adoptat l'Estat i les administracions amb l'impuls de **l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** per avançar cap a societats més igualitàries i sostenibles. L'Agenda 2030, aprovada per les Nacions Unides l'any 2015 inclou 17 ODS amb 169 fites a assolir el 2030, que cobreixen la dimensió social, econòmica i ambiental de la sostenibilitat i aborden cinc grans àmbits: el planeta, les persones, la prosperitat, la pau i les aliances.

En concret, l'objectiu 5 (Igualtat de gènere) és encara un dels grans desafiaments del desenvolupament sostenible. Tot i el progrés positiu, les dones encara pateixen discriminació en els diversos àmbits de la vida quotidiana. El difícil accés al mercat laboral, l'explotació sexual, el repartiment desigual de les tasques domèstiques o fins i tot la manca d'accés a l'escolarització són realitats a què s'enfronten milions de dones arreu del món.

En consonància amb l'objectiu d'igualtat de gènere, l'ODS 16 vol promoure societats pacífiques i inclusives per al desenvolupament sostenible, garantir l'accés a

la justícia per a tothom i construir institucions efectives, responsables i inclusives a tots els nivells.

Imatge 1. Objectius de Desenvolupament Sostenible

Font: Organització de les Nacions Unides (2022).

És precisament per acomplir amb aquests ordenaments jurídics i transformadors **que és imprescindible integrar la perspectiva de gènere en els instruments i les actuacions municipals**. És en aquest context d'adaptació a les característiques i exigències de la població local que esdevé prioritari integrar aquesta metodologia al Pla local de seguretat, amb la voluntat de conèixer les percepcions de les dones del municipi i evitar la concepció androcèntrica de la seguretat per tal de fer un pas més en la transversalitat de gènere.

Fer aquest pas implica evidenciar que, en molts àmbits de la vida, les necessitats de les dones han estat històricament relegades, obviades o tractades com anàlogues a les dels homes, també en matèria de seguretat.

I actualment, tot i que la igualtat de gènere és un dret fonamental, a la pràctica s'ha evidenciat que cal continuar treballant activament per fer efectiu el principi d'igualtat, davant les desigualtats polítiques, econòmiques i culturals que encara avui són presents en la nostra societat i fer front a l'impacte que les violències masclistes tenen en les vides quotidianes de les dones.

Des d'aquesta òptica, i per no reproduir nous eixos d'opressió, **és fonamental incorporar la mirada interseccional a la transversalitat de gènere, detectant de**

quina manera s'interrelacionen les diferents formes de discriminació presents en l'actualitat i quin impacte tenen en les diverses categories socials, com el gènere, l'ètnia, la classe social, l'orientació sexual, les capacitats o l'edat.

Amb la voluntat de donar resposta a totes aquestes necessitats i garantir l'exercici de les llibertats individuals de les dones en els espais públics i privats, la Diputació de Barcelona ha elaborat aquesta guia, per tal de facilitar la incorporació de la perspectiva de gènere en l'elaboració dels Plans locals de seguretat.

a. Aspectes destacats

Pla local de seguretat (PLS)	El Pla local de seguretat és un instrument que, a escala municipal, parteix d'una diagnosi inicial que ajuda a la planificació dels objectius de les polítiques de seguretat i la presa de decisions estratègiques per tal d'ordenar en el temps les actuacions a desenvolupar en un municipi a mitjà-llarg termini, identificant-ne agents clau i recursos necessaris (humans, tècnics i materials) i els indicadors per avaluar-ne l'eficàcia. Tots els municipis que disposin de policia local hauran de disposar d'un Pla local de seguretat que aprovarà la Junta Local de Seguretat i tindrà una vigència de quatre anys, tot aplicant i respectant els principis establerts en el Pla General de Seguretat de Catalunya (PGSC).
La Llei 4/2003 inclou en el camp de la seguretat	• La seguretat ciutadana (policial i seguretat privada). • La protecció civil. • La prevenció d'incendis i els salvaments. • El joc i els espectacles. • El trànsit.
Fases per a l'elaboració d'un Pla local de seguretat	• Fase I: Junta Local de Seguretat: posada en marxa inicial del procés d'elaboració del Pla local de seguretat. • Fase II: diagnosi de seguretat municipal des de la perspectiva de gènere. • Fase III: disseny i elaboració del Pla d'accions. • Fase IV: presentació i aprovació final del Pla local de seguretat.
Diagnosi de l'estat de seguretat municipal des de la perspectiva de gènere	Per perspectiva de gènere entenem l'anàlisi que incorpori les experiències i visions de les dones i els homes en tots els àmbits de la vida social. Aquesta perspectiva ha de vertebrar tota la diagnosi. Part quantitativa: Recollida de dades i indicadors de l'entorn físic, demogràfic i econòmic, estadístiques policials, dades d'emergències, estadístiques de justícia relatives al municipi, etcètera. Part qualitativa: Recollida d'informació, sessions participatives.
Pla d'accions, seguiment i avaluació	Els anomenats « objectius generals » i « objectius estratègics » serveixen per orientar i ordenar el conjunt d'objectius específics i d'accions que es dissenyaran amb posterioritat. S'han de dissenyar objectius i accions plausibles que siguin mesurables i realistes , tenint en compte que es tracta d'un pla viu i, per tant, adaptable a la realitat municipal.

Els Plans locals de seguretat han de comptar a la vegada amb un contingut analític, estratègic i operatiu, els quals han d'estar travessats per la perspectiva de gènere com a requisit imprescindible en tot el procés.

b. Objectius

Aquesta **Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat** està dissenyada com una eina de suport al procés d'integració de la igualtat de gènere en les polítiques públiques de seguretat.

Les estratègies per a la implantació de la transversalitat de gènere en aquests tipus de polítiques han de considerar quatre dimensions fonamentals d'anàlisi:

1. Anàlisi de la dimensió de gènere

Cap sector de la vida s'escapa de l'acció pública i tots els àmbits de la societat estan marcats per una **dimensió de gènere**. El gènere forma part de l'experiència diària de totes les persones, tant dones com homes, independentment del seu origen social, econòmic, cultural i edat. Aquesta experiència és observable, descriptible i quantificable. Des d'aquesta premissa, les polítiques públiques esdevenen instruments privilegiats de transformació social per a la igualtat de gènere.

Per tant, la dimensió de gènere fa referència al que s'espera socialment de dones i homes i a les característiques socials que els diferencien. Els estereotips de gènere corresponen específicament al conjunt de creences sobre les característiques considerades pròpies de dones i homes. Aquestes són les creences col·lectives sobre els atributs de la feminitat per a les dones i masculinitat per als homes.

2. Anàlisi de la seguretat a partir del model de policia de referència

La policia de referència és el model de futur que parteix de la idea que les forces policials són més efectives quan estan més a prop de les persones a les quals serveixen. Així doncs, és important crear vincles forts amb la comunitat per tal d'intervenir efectivament segons les seves necessitats.

Atès que la policia és responsable de mantenir l'ordre públic, garantir i protegir les persones ha d'atendre i gestionar totes les amenaces a la seguretat de la comunitat, reconeixent que homes i dones poden ser víctimes de violència i discriminació de diferents maneres i en graus diversos. Per exemple, els delictes comesos contra els homes tenen lloc principalment en llocs públics, mentre que els que afecten les dones, que solen implicar violència sexual, sovint també es produeixen en l'esfera privada.

És deure dels cossos policials **prevenir, reduir i abordar** aquestes formes de delinqüència, incloses les violències masclistes, que són una de les amenaces a la seguretat més freqüents a totes les regions del món. En aquest sentit, **cal integrar la perspectiva de gènere en la praxis policial per complir amb les lleis, instruments i normes internacionals sobre seguretat i gènere**.

3. Anàlisi de la seguretat des de la transversalitat

La transversalitat de gènere té com a objectiu capacitar les organitzacions de manera coordinada per avançar i impactar coherentment i positivament en la consolidació d'una política determinada. Així, **la transversalitat de gènere pretén avançar conjuntament en la promoció de la igualtat de gènere** i dotar dels instruments adequats que facilitin l'acció pública dels i les agents que conformen la seguretat d'un territori.

Incorporar l'enfocament transversal requereix **analitzar la realitat** per poder comprendre com es construeixen i es reproduïxen les desigualtats de gènere en un context concret. Per tant, és important **disposar de referents conceptuals i meto-**

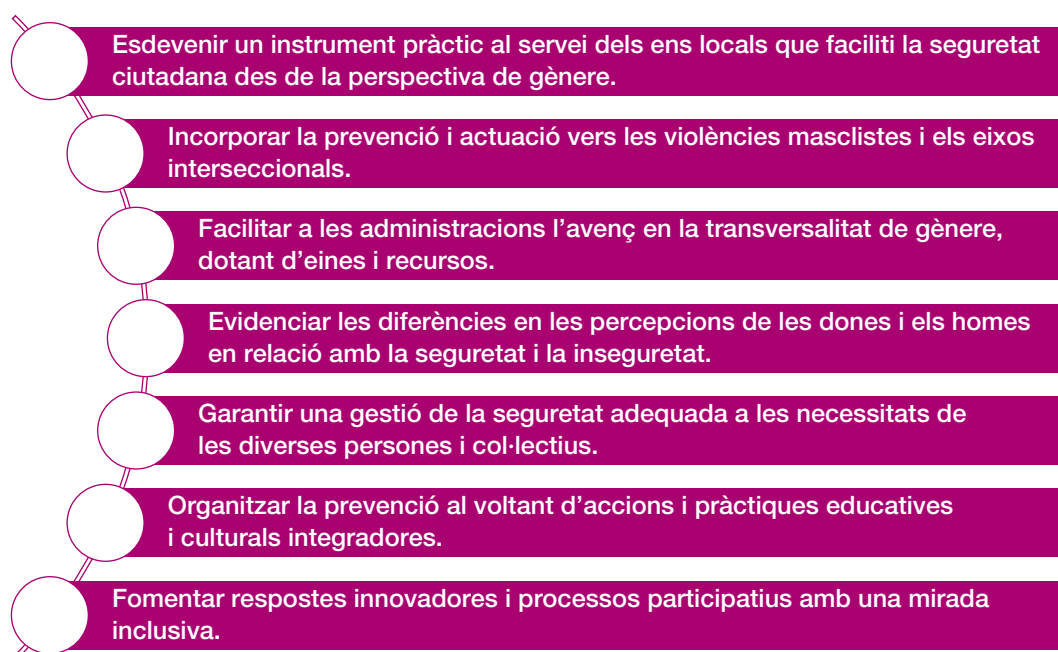
dològics sòlids i complets per poder integrar aquest enfocament d'una manera coherent i sistemàtica als Plans locals de seguretat.

4. Anàlisi des de la perspectiva interseccional

La interseccionalitat busca entendre la complexitat de les identitats i les desigualtats socials a través d'un enfocament integrat. **Per tant, és una eina imprescindible quan s'analitzen la realitat i necessitats diferents de les dones i els homes.**

Quan es fa una aproximació des de la perspectiva interseccional cal tenir en compte l'existència de les desigualtats estructurals, els diferents cicles de vida i que els diferents eixos de desigualtat interaccionen entre ells d'una manera complexa, i per això les situacions de desigualtat que poden viure les dones es poden creuar amb les desigualtats per raó d'orientació sexual, de classe social, de discapacitat, d'origen...

Els **principals objectius de la guia** es poden sintetitzar de la manera següent:

c. Emmarcament normatiu

Lleis estatals

- **Llei orgànica 1/2004, del 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere**

La llei té per objecte actuar contra la violència fruit de la discriminació, la desigualtat i les relacions de poder que els homes exerceixen sobre les dones.

Aquesta llei només recull les violències exercides pels seus cònjuges o els qui estiguin o hagin estat lligats a elles per relacions similars d'afectivitat, fins i tot sense convivència.

S'entén per violència de gènere qualsevol acte de violència física i psicològica, incloses les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de llibertat.

L'article 31 fa referència a la necessitat que les forces i els cossos de seguretat de l'Estat disposin d'unitats especialitzades en la prevenció de la violència de gènere i en el control de l'execució de les mesures judicials adoptades.

- **Llei 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes**

La Llei 3/2007 té com a objectiu fer efectiu el dret d'igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, eliminant les discriminacions de les dones en les múltiples esferes de la vida quotidiana.

Principalment se centra en la prevenció de les conductes discriminatòries i en la previsió de polítiques actives que facin efectiu el principi d'igualtat de dones i homes. També posa èmfasi en la importància de fer d'aquest principi d'igualtat la realitat de l'ordre social, laboral, cultural i artístic.

- **Llei orgànica 4/2015, del 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana**

Aquesta llei exposa que la seguretat ciutadana és un requisit indispensable per al ple exercici dels drets fonamentals i les llibertats públiques, i per a la seva salvaguarda, com un bé jurídic de caràcter col·lectiu.

A més, manifesta l'objecte de regulació d'un conjunt plural i diversificat d'actuacions de naturalesa diversa orientades a la tutela de la seguretat ciutadana mitjançant la protecció de les persones i els béns.

- **Llei orgànica 10/2022, del 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual**

Aquesta llei reforma el sistema dels delictes sexuals del Codi Penal i tipifica conductes que abans no es contemplaven. A banda, es reforma la definició de consentiment i es trasllada a l'agressor l'obligació de provar que la relació va ser consentida.

Lleis autonòmiques

- **Llei 4/2003, del 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya**

Aquesta llei té com a objectiu l'organització del sistema de seguretat pública de Catalunya. El seu articulat defineix el paper i la coordinació dels agents que intervenen en la seguretat, tant públics com privats. És destacable el paper que atorga tant a ajuntaments i juntes locals de seguretat com a la pròpia ciutadania en la matèria.

A més, especifica també la necessitat de disposar de Plans locals de seguretat i el procés per a la seva redacció, que hauran d'ajustar-se a les realitats municipals. També indica que l'aprovació del Pla local de seguretat haurà de fer-se dins de les juntes locals de seguretat de cada municipi.

Tanmateix, els Plans locals de seguretat només s'hauran d'elaborar en aquells municipis en què hi hagi policia local.

- **Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista**

La Llei 5/2008, modificada per la Llei 17/2020, té per objecte l'eliminació de les violències masclistes. Fa referència al dret de les dones a viure en tots els àmbits de la seva vida sense violències i recull la importància d'actuar sobre les violències estructurals i els estereotips culturals tradicionals, que perpetuen aquestes violències en la societat i contra els cossos de les dones.

La llei fa una primera definició de la violència masclista, conceptualitzant els diversos àmbits (públics i privats) en què té lloc aquesta violència i com impacta en la vida de les dones.

A l'article 19 recull la necessitat de formació específica d'especialització i capacitat del personal dels cossos de seguretat (entre d'altres). Aquests cursos s'han de fer des de la perspectiva de gènere, fent èmfasi en les causes estructurals i socials de la violència masclista, les seves característiques, causes, efectes i conseqüències, i la intersecció d'altres identitats amb la violència masclista.

A més, l'article 31 versa sobre les forces i cossos de seguretat i en el tercer punt s'indica que les administracions públiques de Catalunya han de garantir que els cossos policials disposin de l'adequada formació bàsica en matèria de violència masclista i de la formació i capacitat específiques i permanents en matèria de prevenció, assistència i protecció de les dones que pateixen violències.

- **Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia**

Té per objecte establir i regular els mitjans i les mesures per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere, en els àmbits, tant públics com privats, sobre els quals la Generalitat i els ens locals tenen competències.

Així, s'estableixen mesures per fer efectiu el dret de les lesbianes, gais, bisexuals, transgènere o intersexuals a la igualtat i la no-discriminació, per tal de garantir la lliure vivència de la diversitat.

L'article 10, de formació i sensibilització, estableix l'obligatorietat de les administracions públiques de Catalunya de garantir la formació i sensibilització adequada als cossos de seguretat (entre d'altres) i impulsar-ne la formació.

A més, l'article 11 recull el deure dels professionals d'intervenció i comunicació als cossos i forces de seguretat si tenen coneixement d'una situació de risc o sospita fonamentada de discriminació o violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

- **Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern**

L'objecte d'aquesta llei és donar un impuls dins de les administracions públiques del país perquè hi hagi un canvi cultural. Amb aquest plantejament es dota la ciutadania de major informació i coneixement sobre l'organització interna dels organismes públics, així com dels processos de presa de decisions i els compromisos econòmics que comporten.

Tots els plans que s'elaborin segons una norma o llei han d'aplicar aquesta transparència per tal de donar compliment a aquesta legislació.

- **Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes**

La Llei 17/2015 té per objecte establir i regular els mecanismes i els recursos per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó de sexe en tots els àmbits, etapes i circumstàncies de la vida.

En matèria de seguretat dota els ens locals de Catalunya de funcions específiques en la sensibilització, en les accions entorn de la prevenció i actuació envers les violències masclistes i en l'urbanisme.

A més, l'article 55 especifica la importància de tenir en compte la percepció diferent de la seguretat de dones i homes i inclou la perspectiva de gènere en l'anàlisi de la seguretat a Catalunya i les diagnosis de seguretat dels espais públics.

- **Llei 5/2020, del 29 d'abril, de mesures fiscals, financeres, administratives i del sector públic i de creació de l'impost sobre les instal·lacions que incideixen en el medi ambient**

Dins del conjunt de diverses mesures legals incloses en aquesta llei, se n'incorpora una que afecta el funcionament dels processos selectius de les policies locals. En concret, l'article 108, de modificació de la Llei 16/1991 (Policies locals), determina reserves específiques per assegurar la progressiva incorporació d'almenys un 33 % de dones dins les plantilles de les policies locals, amb l'objectiu d'equilibrar la presència de dones i homes en les plantilles respectives.

- **Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació**

L'objecte d'aquesta llei és garantir el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació i erradicar qualsevol actuació o comportament que pugui atemptar contra la dignitat de les persones i contra el lliure desenvolupament i la lliure expressió, sense cap mena de discriminació, de la pròpia personalitat i de les capacitats personals.

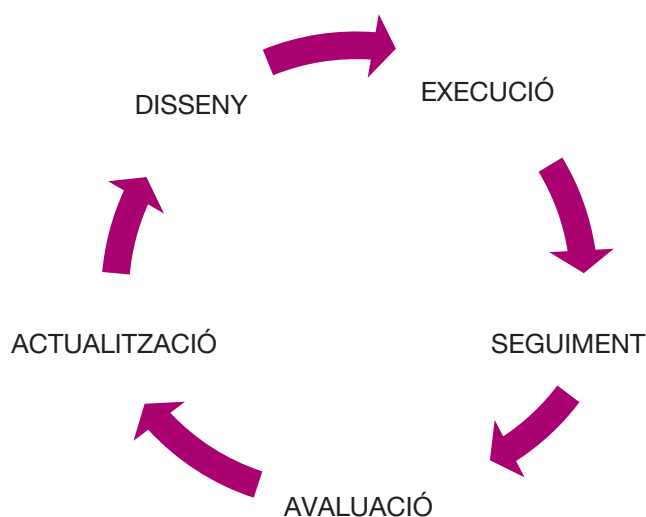
L'article 21, dedicat als cossos i forces de seguretat, manifesta la necessitat de definir marcs d'actuació en l'àmbit local i establir programes de sensibilització i formació respecte del dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació en l'àmbit de les forces i cossos de seguretat, i a adoptar mesures que tinguin en compte la diversitat de la societat.

A més, l'article 30, d'estadístiques i estudis, exposa que la Policia de la Generalitat Mossos d'Esquadra (d'ara en endavant, PG-ME), les policies locals i la resta de cossos de seguretat que operin a Catalunya han de recopilar les dades sobre el component discriminatori de les denúncies cursades, les han de processar en els sistemes estadístics de seguretat corresponents i les han de facilitar periòdicament a la comissió de seguiment del compliment d'aquesta llei.

Les administracions públiques també han de recopilar dades que permetin identificar els patrons de discriminació de tots els cossos de seguretat que operen a Catalunya, i en particular l'ús de perfils racials en les tasques d'investigació i vigilància policials.

2. Marc conceptual

El **Pla local de seguretat** és un instrument que, a escala municipal, parteix d'una diagnosi inicial que ajuda a planificar els objectius de les polítiques de seguretat i la presa de decisions estratègiques per tal d'ordenar en el temps les actuacions a desenvolupar en un municipi a mitjà-llarg termini, identificant-ne els agents clau i els recursos necessaris (humans, tècnics i materials) així com els indicadors de seguiment de les accions per avaluar-ne l'eficàcia.

Per aquesta raó, **el paradigma de seguretat des de la perspectiva de gènere es vincula necessàriament al treball transversal.**

Incorporar la perspectiva de gènere en aquest tipus de pla permet, d'una banda, evidenciar que **la seguretat ciutadana té gènere i, d'altra banda, visibilitzar que les necessitats de les dones i els homes són diverses i**, per tant, els plans destinats a les persones tindran un impacte diferenciat en les dones i els homes. Per aquest motiu, **és essencial prestar especial atenció a les necessitats de les dones, incorporant-hi la mirada de la interseccionalitat**, tenint en compte la interdependència dels eixos de desigualtat i la importància del context social.

a. Definició de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat

La **perspectiva de gènere** és una metodologia de treball basada en l'aproximació a qualsevol realitat social partint de la premissa que el gènere és una construcció social i que, a partir d'aquesta, se'n deriven relacions de poder dels homes sobre les

dones. L'objectiu d'aquesta metodologia és reduir la desigualtat de gènere mitjançant la recollida d'informació sobre la situació social diferenciada de les dones i els homes en l'àmbit en què es volen analitzar i desplegar mesures d'actuació.

Incorporar la perspectiva de gènere en una intervenció pública implica prendre en consideració totes les necessitats de les persones, per trobar línies d'acció que permetin eliminar les desigualtats entre les dones i els homes i avançar cap a una societat més igualitària.

El Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament defineix la seguretat ciutadana com el procés d'establir, enfortir i protegir l'ordre civil democràtic, eliminant les amenaces de violència en la població i permetent una coexistència segura i pacífica. És considerada com un bé públic i implica la salvaguarda eficaç dels drets humans inherents a la persona, especialment el dret a la vida, la integritat personal, la inviolabilitat del domicili i la llibertat de moviment.¹

Així doncs, la seguretat es relaciona directament amb la condició personal, objectiva i subjectiva de sentir-se lliure de violències o amenaces, cap a la pròpia persona o els seus béns, o cap a altres persones.

Integrar la perspectiva de gènere en la seguretat ciutadana, entesa com la condició personal de trobar-se lliure de violència intencional o de la seva amenaça per part d'altres persones, té relació directa amb l'existència d'un risc, sigui aquest objectiu o subjectiu.

Per això, **és essencial analitzar les dades quantitatives del municipi o ciutat en relació amb els diferents àmbits de seguretat que estipula la Llei 4/2003, desagregant les dades per sexe, però també ho és tenir el component subjectiu de la inseguretat tenint en compte la percepció de les dones i els homes del municipi en els diferents àmbits i espais de la seva vida.**

En aquest sentit, cal incloure en l'anàlisi **l'Enquesta de seguretat pública de Catalunya** que incorpora experiències personals de victimització i les seves opinions en matèria de seguretat i policial, element que afavoreix el reconeixement de la percepció de seguretat de la societat, tot mostrant dades que no apareixen a l'estadística policial.

Específicament, la Llei 4/2003 inclou en el camp de la seguretat pública les qüestions següents:

1. <https://www.undp.org/es/publicaciones/sinopsis-seguridad-ciudadana>

La seguretat ciutadana (policia i seguretat privada)

- Inclou la protecció de persones i béns i la policia administrativa, relacionada normalment amb activitats comercials o d'un altre tipus que poden perjudicar tercers/es o el medi ambient. També relacionada amb la convivència i el civisme.

La protecció civil

- Relacionada amb la protecció i assistència per catàstrofes o accidents, així com la salvaguarda dels béns i del medi ambient.

La prevenció d'incendis i els salvaments

- S'inclouen els serveis d'emergències mèdiques i els de bombers/es.

El joc i els espectacles

- Considera els esdeveniments de mitjà i gran format que es puguin organitzar.

El trànsit

- S'estableix la seguretat viària com un dels pilars fonamentals de la seguretat.

En el preàmbul, la Llei 4/2003 defineix el Sistema de Seguretat Pública com l'ordenació legal que presenta un país i que administra les competències en matèria de seguretat pública.

Concretament, el Sistema general de Seguretat Pública de Catalunya s'inspira en els principis següents:

- a) Prevenció dels riscos i de les amenaces.
- b) Adequació del servei públic a la demanda social.
- c) Proximitat a la ciutadania i descentralització dels serveis públics.
- d) Eficàcia de l'acció pública i eficiència en l'assignació de recursos i mitjans.
- e) Planificació i avaluació de les actuacions.
- f) Proporcionalitat de la intervenció pública.
- g) Corresponsabilitat i complementarietat d'autoritats i administracions.
- h) Coordinació i cooperació entre autoritats, administracions i serveis.
- i) Transparència i informació a la ciutadania.

La seguretat ciutadana té gènere

Reconèixer que la seguretat ciutadana té gènere va més enllà de prendre en consideració les dones i superar la mirada androcèntrica de la societat. **Implica analitzar la**

realitat des de la transversalitat, partint de la base del reconeixement d'una diferència estructural entre les dones i els homes i d'observar els fenòmens socials des d'una altra perspectiva, per pensar en les necessitats concretes de les persones, sense entendre-la com un concepte homogeni.

Quant a la seguretat, és indispensable tenir en compte com s'interrelacionen les desigualtats socials i quin impacte tenen en el desenvolupament de la vida quotidiana de les dones.

Per a això, cal conèixer les realitats de la població i visibilitzar elements que tenen un impacte en l'autopercepció de la seguretat de les dones i poden fer augmentar la sensació d'inseguretat, com poden ser la il·luminació dels carrers, els comentaris ofensius i discriminatoris a l'espai públic, les situacions d'assetjament sexual al transport públic, la creixent onada de casos de violències masclistes i agressions sexuals, i els darrers casos de violències lgtbifòbiques.

Gràcies a la incorporació de l'**enfocament transversal i de gènere** es podrà avaluar:

Fins a quin punt les necessitats i prioritats de dones i homes es reflecteixen en l'àmbit de la seguretat ciutadana.

Si calen canvis perquè les dones puguin participar activament (i que aquesta participació sigui reconeguda) i beneficiar-se de les accions proposades.

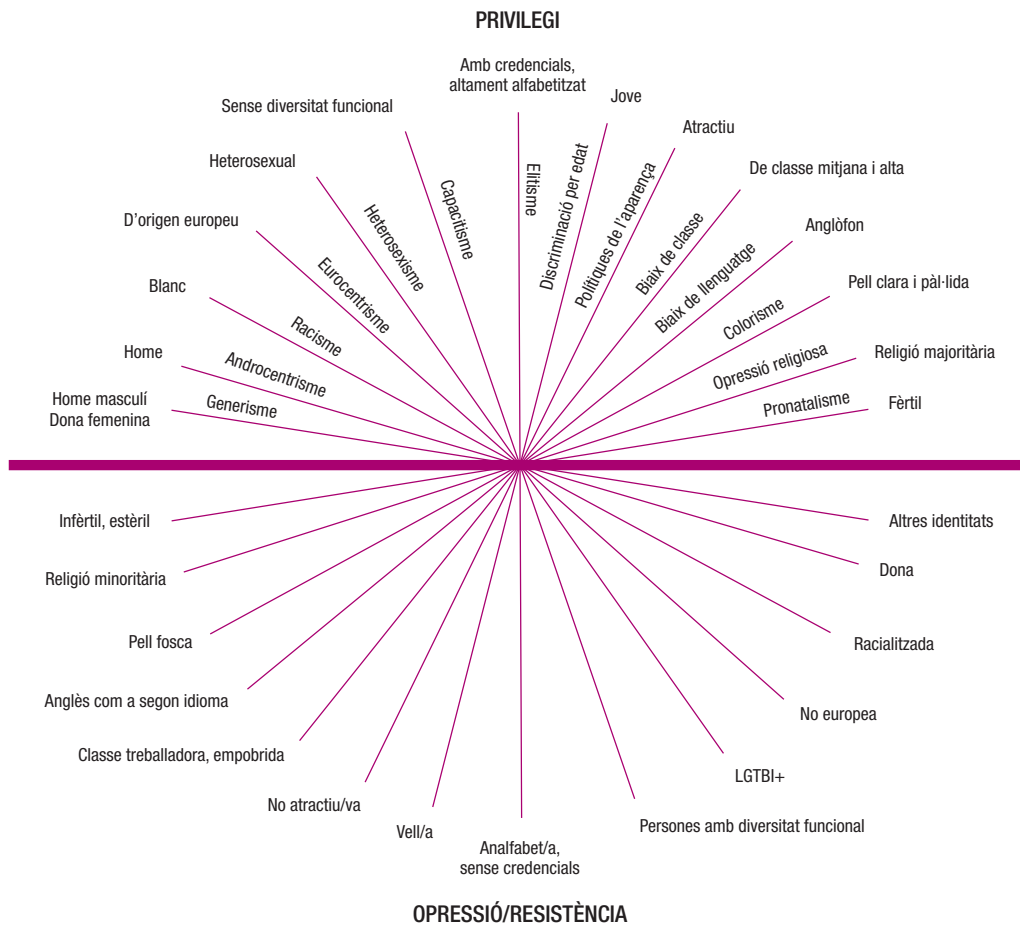
Si és possible evitar o reduir les desigualtats de gènere en matèria de seguretat a partir de les accions proposades.

La seguretat ciutadana també és interseccional

A començament de la dècada de 1990, l'acadèmica Kimberlé Crenshaw va introduir el terme *interseccionalitat* com a tal. Posteriorment, teòriques com Patricia Hill Collins i Ange-Marie Hancock van explorar i teoritzar sobre com la identitat, el posicionament social i les experiències de desigualtat i violència de les dones han estat estructurades pels múltiples sistemes de dominació vinculats a la raça, el gènere, la classe i la nació, entre d'altres.

La **perspectiva interseccional** busca comprendre la complexitat de les identitats i les desigualtats socials a través d'un enfocament integrat. El marc interseccional va més enllà d'un simple reconeixement de la multiplicitat de sistemes d'opressió que operen des d'aquestes categories i busca incidir en la realitat social de dones i homes, així com en les dinàmiques socials, culturals, econòmiques i polítiques relacionades com a múltiples i determinades simultàniament i interactivament per diversos eixos significatius d'organització social.

Imatge 2. Diagrama d'eixos d'intersecció de privilegis, dominació i opressió

Font: K. P. Morgan (1996), traducció per la Diputació de Barcelona. Adaptat de Hancock (2007, p. 64).

A continuació es presenten els **models que s'han aplicat en el context europeu per articular eixos de desigualtat en les polítiques públiques a partir de les aportacions de Coll-Planas i Solà-Morales (2019):**

	MONOFOCAL	DISCRIMINACIÓ MÚLTIPLE	INTERSECCIONAL
Quants eixos de desigualtat s'aborden?	Un	Més d'un	Més d'un
Quina és la relació pressuposada entre eixos?	Un eix és considerat principal	Els eixos tenen la mateixa importància en una relació predeterminedada entre els uns i els altres	Els eixos tenen la mateixa importància; la relació entre ells és una pregunta oberta que depèn del context
Com són concebuts els eixos?	De forma estàtica	De forma estàtica	De forma dinàmica

Adaptat de Hancock (2007, p. 64).

L'aplicació de la interseccionalitat és encara incipient en les polítiques públiques europees. Tanmateix, en l'àmbit local ja s'han implementat Plans locals de seguretat que inclouen una anàlisi de la realitat des d'una perspectiva més complexa que considera diferents eixos de desigualtat.

A continuació es presenten una sèrie de recomanacions per incorporar la mirada interseccional als Plans locals de seguretat:

- Analitzar com els diferents eixos de discriminació s'entrecruen i presenten reptes únics per a les persones i les diferents comunitats en termes de seguretat a cada municipi concret.
- Col·laborar amb persones de diferents comunitats, àrees i serveis de manera transversal per promoure un canvi transformador i inclusiu.
- Incloure la perspectiva de les diferents veus i col·lectius de persones que pateixen discriminació i identificar com comunitats diverses experimenten diferents polítiques i lleis.
- Desagregar les dades sempre que sigui possible segons sexe, edat, classe social, raça, origen, etcètera, per analitzar la intersecció d'identitats.
- Aprofundir en les desigualtats existents en matèria de seguretat considerant les problemàtiques que presenta cada municipi.

Finalment, **és important que les accions que es proposin des de la mirada interseccional s'adeqüin a la realitat de cada municipi i ciutat.**

Algunes de les accions que es poden introduir des de la interseccionalitat poden anar dirigides:

- Eix edat: dones grans que viuen soles.
- Eix diversitat funcional: dones amb discapacitat.
- Eix migració: dones migrants.

b. La prevenció i l'abordatge de les violències masclistes en el marc dels Plans locals de seguretat

La Llei 17/2020 defineix **les violències masclistes com una violació dels drets humans a través de la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i situació de desigualtat, en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones.**

Cal evidenciar que les violències masclistes poden ser produïdes per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, intimidacions i coaccions, amb la voluntat de causar un dany o patiment físic, sexual o psicològic, tant en l'àmbit públic com en el privat.

L'esmentada Llei 17/2020 introdueix un concepte fonamental per a la supressió de les violències masclistes com és la **diligència deguda**, que fa referència a l'obligació dels poders públics d'adoptar mesures legislatives i de qualsevol altre tipus per procedir amb l'agilitat i eficiència necessàries i assegurar-se que les autoritats, el personal, els agents, les entitats públiques i els altres agents que actuen en nom d'aquests poders públics es comportaran d'acord amb aquesta obligació, amb vista a prevenir,

investigar, perseguir, castigar i reparar adequadament els actes de violència masclista i protegir-ne les víctimes.

Arran de la situació de confinament de la pandèmia de la covid-19, que impossibilitava la sortida de l'espai privat i dificultava l'accés a les dones a l'atenció especialitzada, han augmentat els casos de violència masclista a causa de la convivència perllongada amb l'agressor i per la dificultat que suposa tenir el suport familiar i professional en aquesta situació d'aïllament social. També aquests darrers anys han crescut els discursos d'odi pel que fa als drets i les llibertats de les dones i les persones LGTBI, element que impacta directament sobre la configuració de la percepció d'inseguretat.

Per això, **és especialment rellevant analitzar els delictes contra la llibertat sexual i els relacionats amb el maltractament i les violències masclistes** per separat, desgranant la informació sobre aquestes agressions segons les seves tipologies i els espais en què s'han produït (entorns públics, en el marc de l'espai privat, a l'àmbit educatiu...) per tal d'aconseguir una diagnosi més acurada en relació amb la realitat municipal i impulsar mesures d'actuació a partir d'aquesta radiografia de la societat.

En aquest sentit, és essencial seguir les especificacions del Protocol marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista² i recollir totes aquelles eines de les quals disposa l'ens local per garantir els drets de les dones i les persones LGTBI, a través dels Serveis d'Informació i Atenció a les Dones, els Plans locals d'igualtat, Protocols d'abordatge de les violències masclistes i Protocols d'actuació davant les agressions en espais d'oci, entre d'altres.

c. Recomanacions per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat

Si entenem la seguretat com la condició personal de trobar-se lliure de violència o perill, aquest fet té una estreta relació amb l'existència del risc i la percepció davant d'aquest. Per això, des de la perspectiva de gènere és important fer èmfasi en **l'auto-percepció de les dones** al voltant de la seguretat i quin impacte tenen en aquesta els rols de gènere, les desigualtats socials i les violències masclistes.

La seguretat ciutadana és la garantia que els drets i llibertats reconeguts i emparats per les constitucions democràtiques puguin ser exercits lliurement per la ciutadania i no meres declaracions formals mancades d'eficàcia jurídica. En aquest sentit, la seguretat ciutadana es configura com un dels elements essencials de l'Estat de Dret.

2. <https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/violencies-masclistes/coordinacio-treball-xarxa/protocol/Protocol-Marc-2020.pdf>

Executar un Pla local de seguretat des de la perspectiva de gènere parteix d'una diagnosi de la realitat actual d'un municipi, amb l'objectiu d'obtenir una fotografia detallada de l'àmbit en què es vol incidir. Això implica analitzar la realitat de les dones i els homes i recollir les seves necessitats específiques en matèria de seguretat, amb la voluntat d'elaborar un paquet de mesures que abordin les desigualtats detectades.

Per a això és indispensable:

Identificar les desigualtats estructurals i superar la mirada androcèntrica

- Recollir dades desagregades per sexe.
- Analitzar percepcions i discursos.

Incorporar un enfocament interseccional

- Recollir dades estadístiques per sexe, grups d'edat, procedència i altres eixos.

Avantatges de planificar els Plans locals de seguretat des de la perspectiva de gènere:

- Oferir un millor servei a les persones, tenint en compte les seves necessitats i millorar l'estat i la percepció de la seguretat.
- Transversalitzar les activitats i plans existents, tenint en compte les múltiples dimensions de la seguretat des de la perspectiva de gènere.
- Donar respostes proactives davant les principals problemàtiques de seguretat del municipi.
- Millorar l'eficiència i l'eficàcia en l'abordatge de les problemàtiques de seguretat.

d. Com podem tenir èxit en els Plans locals de seguretat

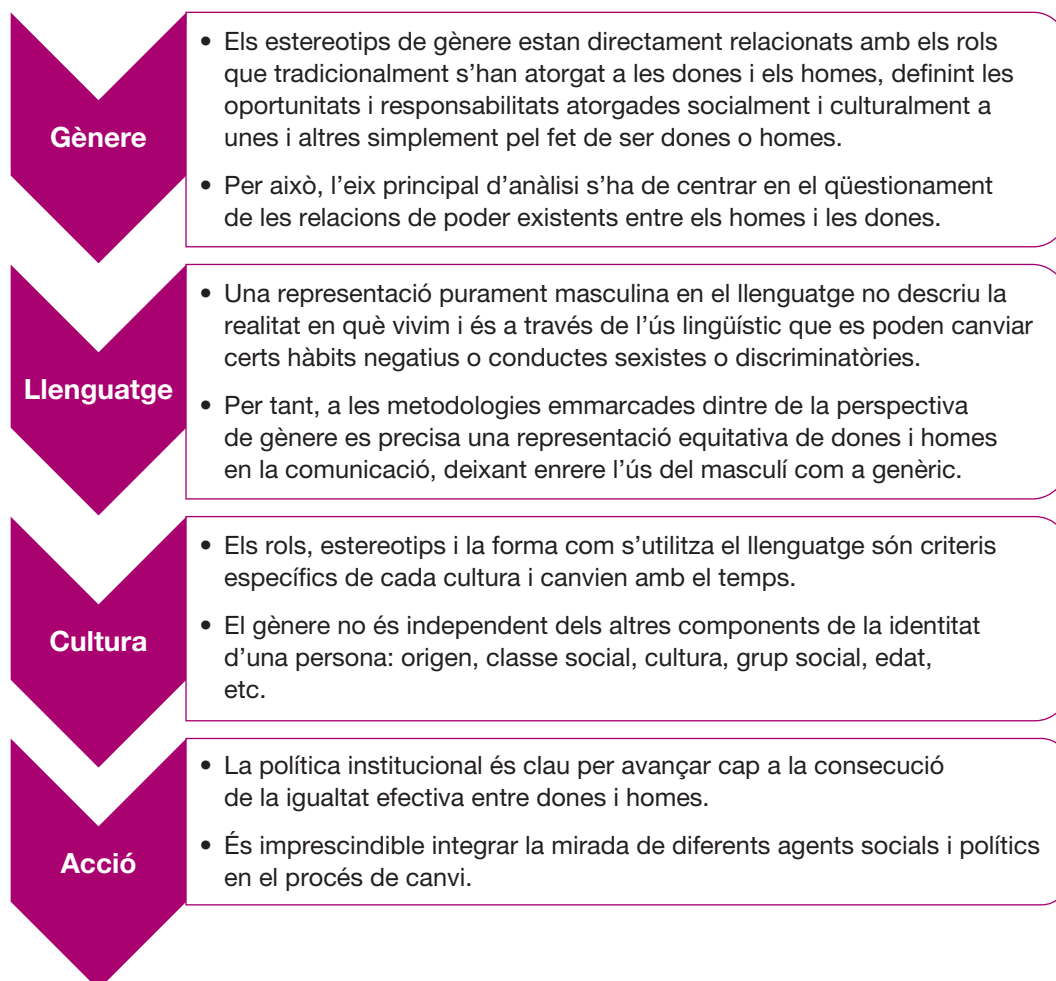
L'elaboració d'un Pla local de seguretat des de la perspectiva de gènere implica analitzar la realitat de les dones i els homes des de la transversalitat. La transversalitat de gènere suposa ser conscients que les polítiques públiques no són neutres, ja que influeixen positivament o negativament en la igualtat entre dones i homes.

Per desenvolupar l'estratègia de transversalització de gènere és indispensable el compromís polític, la formació tècnica, la implicació de tots els departaments, el canvi de cultura col·laboratiu i l'assignació de recursos humans i econòmics.

És crucial fomentar la formació i les píndoles de sensibilització i es recomana estructurar un procés organitzatiu intern per afavorir aquesta metodologia, perme-

tent a l'equip reflexionar sobre l'impacte de les seves accions i el seu paper en la promoció i generació de canvis, així com proporcionar les eines que facilitin la incorporació de la perspectiva de gènere en cada un dels seus àmbits d'actuació. Són primordials les formacions relatives al voltant de la igualtat de gènere i l'abordatge de les violències masclistes.

En definitiva, quan s'adopta una metodologia d'enfocament o d'impacte de gènere s'han de considerar els elements següents:

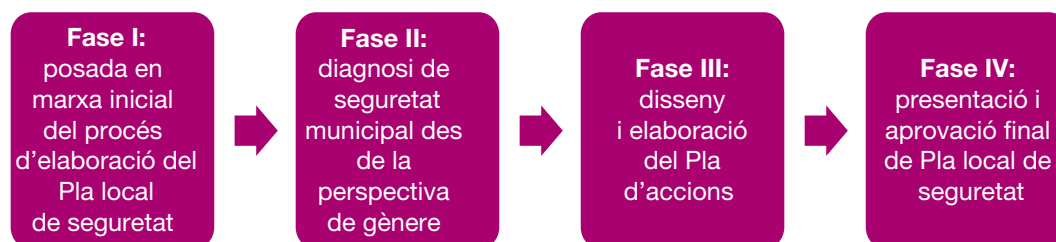

3. Metodologia del Pla local de seguretat des de la perspectiva de gènere

La metodologia que es recomana emprar en l'elaboració dels Plans locals de seguretat des de la perspectiva de gènere ha de partir d'una estratègia combinada, a través de l'anàlisi quantitativa i qualitativa, per poder aproximar-se curosament a la realitat de la ciutadania.

Seguint les indicacions de la Guia per a l'elaboració de plans locals de seguretat del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya,³ aquesta metodologia parteix de les quatre fases de treball amb la incorporació de la perspectiva de gènere, donant més pes a la mirada i les experiències de les dones i desagregant les dades per sexe.

La metodologia que es proposa a continuació no és exclouent ni limitadora, es presenta com una estructura de base a partir de la qual els ens locals poden adaptar-la a les seves necessitats específiques i complementar segons els objectius i les prioritats de cada consistori.

a. Fase I: Posada en marxa inicial del procés d'elaboració del Pla local de seguretat

El Pla local de seguretat com a instrument de l'àmbit municipal s'ha d'impulsar des de la Junta Local de Seguretat, que serà l'encarregada de vetllar per la seva execució i aprovació final.

A efectes operatius, és convenient crear una Comissió de treball de Seguretat Local que permetrà consolidar la transversalitat de gènere en el consistori i cercar complicitats entre les diverses àrees de l'ens local implicades de manera directa o indirecta en la seguretat.

3. Guia per a l'elaboració de plans locals de seguretat: https://interior.gencat.cat/web/.content/home/030_arees_dactuacio/policia/coordinacio_de_la_policia_de_catalunya/docs/guia-per-a-l-elaboracio-de-plans-locales-de-seguretat.pdf

Aquesta Comissió de treball de Seguretat Local serà l'encarregada d'elaborar el Pla local de seguretat i estarà constituïda per responsables clau de l'àmbit municipal que comptaran amb la coordinació tècnica del personal tècnic de l'ajuntament.

La Comissió de treball de Seguretat Local ha de:

- Comptar amb representants dels serveis policials i de protecció civil, serveis municipals i representants de l'equip de govern. També és recomanable que hi formin part la PG-ME, els serveis de seguretat privada, bombers/es, Agrupacions de Defensa Forestal...
- Constituir-se, en la mesura del possible, seguint criteris de paritat de gènere entre les dones i els homes que hi participen.
- Crear un àmbit d'intercanvi d'informació i de reflexió a l'entorn de la seguretat des de la perspectiva de gènere.

Costos del Pla local de seguretat

- Mobilitzar recursos (temps, humans, materials, econòmics, etc.).
- Costos derivats de la participació ciutadana.
- Costos derivats de la negociació i el consens.

b. Fase II: Diagnosi de l'estat de seguretat municipal des de la perspectiva de gènere

Un cop constituïda la Comissió de treball, cal iniciar la segona fase de **diagnosi de l'estat de la seguretat municipal des de la perspectiva de gènere** a través d'una metodologia mixta, combinant l'anàlisi quantitativa i qualitativa.

La diagnosi és una radiografia completa de la seguretat del municipi en un moment determinat, confeccionada a partir de la informació proporcionada pels serveis que conformen la Comissió i el seu coneixement en la matèria. Les seves aportacions permetran traçar els objectius i les accions a desenvolupar en la tercera fase de treball.

Aquesta diagnosi ha d'incloure la perspectiva de gènere en tota la seva elaboració, incorporant la mirada específica pel que fa a l'abordatge de les violències masclistes.

- **A la part quantitativa** és important tenir en compte els elements següents, que es poden ampliar o limitar en funció de les característiques municipals:

Recollida de dades i indicadors de l'entorn físic, demogràfic i econòmic	• Revisió dels registres existents sobre la situació econòmica, social, d'habitatge, esportiva, etc. del municipi. • Recollida dels indicadors disponibles. • Desagregar les dades i altres variables com l'edat, origen etc. sempre que sigui possible.
Estadístiques policials	• Activitats de la policia local en el camp dels il·lícits penals i administratius, la seguretat viària, la incidència delictiva i la convivència i el civisme. • L'Enquesta de Seguretat Pública de Catalunya. • Desagregar els delictes derivats de les violències masclistes de l'anàlisi general i complimentar-ho amb les dades disponibles dels Serveis d'Informació i d'Atenció a les Dones (SIAD) i els Serveis d'Intervenció Especialitzada (SIE).
Dades d'emergències	• Dades dels serveis de bombers/es i d'emergències. • Intervencions d'emergència i protecció civil. • Serveis sanitaris d'urgència o emergència.
Estadístiques de justícia (relatives al municipi)	• Activitats de jutjats (processos, sentències, etc.). • Dades del sistema penitenciari (població empresonada, etc.).
Oferta de Seguretat Local	• Inventari dels recursos materials que té el municipi per fer front a la seguretat (vehicles, dispositius de videovigilància, etc.). • Recursos humans (efectius policials locals, Policia de la Generalitat Mossos d'Esquadra (PG-ME)), protecció civil, bombers, Agrupacions de Defensa Forestal, dependències policials i altres recursos. • Seguretat privada (efectius, mesures i tipus d'activitats). • Col·laboració ciutadana (trajectes escolars, gent gran, punts liles...).
Costos de la seguretat	• A escala global i en esdeveniments específics.
Informació sobre la demanda de seguretat	• Registre de trucades, suggeriments i queixes per copsar les preocupacions de la ciutadania en matèria de seguretat. • Valoració del servei.

- **A la part qualitativa es recomana impulsar les tècniques d'investigació següents:**

Recollida de documentació	• Dels diversos serveis de l'ens local, per complementar la informació quantitativa (memòries de serveis socials, del servei d'igualtat, de joventut...).
Sessions participatives	• Amb grups específics que es considerin importants quant a seguretat, com són les entitats de dones, de gent gran, de joves, de persones migrades, associacions de comerciants...

Una vegada analitzada tota la informació i redactada la diagnosi, **serà necessari compartir els resultats amb la Comissió de treball per a la seva validació final.** Serà a partir d'aquesta validació que s'iniciarà la següent fase de treball, de disseny i elaboració del Pla d'accions en què es prioritzaran els elements sobre els que cal actuar, tenint en compte els recursos disponibles a l'ens local.

c. Fase III: Disseny i elaboració del Pla d'accions amb perspectiva de gènere

Un cop aprovada la diagnosi de seguretat i a partir de les principals conclusions obtingudes, l'objectiu és construir i planificar, de manera estratègica, la proposta d'actuació local en matèria de seguretat des de la perspectiva de gènere, considerant de manera transversal les necessitats i percepcions de seguretat de les dones i els homes del municipi.

Cal definir les estratègies i reptes que s'abordaran a través del pla.

Les accions proposades han de ser coherents amb els recursos disponibles de l'ajuntament.

Es tracta de construir un Pla local de seguretat realista.

Els eixos d'actuació i objectius marc que estructuraran un Pla local de seguretat són els següents:

1. Sistema de seguretat
2. Seguretat ciutadana
3. Seguretat viària
4. Emergències i protecció civil
5. Convivència i civisme

Aquests eixos es poden complementar amb tots aquells que siguin d'interès i necessitat del municipi o de la ciutat.

Alguns exemples dels àmbits d'actuació del Pla local de seguretat considerant els objectius i les accions podrien ser:

1. Seguretat ciutadana	
Objectius	• Garantir el model policial de referència. • Afavorir la creació de rutes segures als centres educatius. • Desenvolupar accions per fer front a la violència masclista. • Elaboració d'informes sobre l'estat de la seguretat local des de la perspectiva de gènere. • Establir mesures de seguretat als polígons industrials. • Potenciar la vigilància a les zones comercials per protegir els locals i els comerços. • Portar a terme accions preventives en zones d'oci des de la perspectiva de gènere. • Impulsar formacions i accions de comunicació relacionades amb els riscos de seguretat a Internet i a les xarxes socials.

2. Seguretat viària

- Objectius**
- Augmentar els controls de trànsit.
 - Intensificar els controls de velocitat.
 - Fomentar campanyes de comunicació sobre alcoholèmia i conducció.
 - Desenvolupar programes d'educació viària dirigits a gent gran.
 - Incrementar els controls d'alcoholèmia.
 - Establir controls policials per prevenir infraccions a les zones on hi ha risc d'atropellaments.
 - Protegir i pacificar entorns vulnerables (escoles, parcs, centres sanitaris, edificis municipals, etc.).
 - Afavorir la pacificació d'entorns i els desplaçaments a peu.

3. Emergències i protecció civil

- Objectius**
- Revisar el Pla de protecció civil.
 - Impulsar simulacres i actuacions en cas de situacions d'emergències.
 - Elaborar Plans d'autoprotecció (PAU) per a instal·lacions municipals i edificis.
 - Fomentar la implementació de documents bàsics sobre mesures d'autoprotecció a entitats i a organitzacions.
 - Fomentar la cultura de l'autoprotecció amb perspectiva de gènere.
 - Afavorir la seguretat durant els esdeveniments i activitats municipals des d'una perspectiva interseccional.

4. Convivència i civisme

- Objectius**
- Dur a terme accions vinculades a la convivència i civisme des de la perspectiva de gènere.
 - Prestar atenció a espais o zones potencialment conflictives.
 - Desenvolupar programes preventius de civisme.
 - Impulsar l'abordatge transversal en el tractament municipal de les problemàtiques de seguretat, civisme i convivència.

Les accions s'han d'estructurar tenint en compte els elements següents:

- Servei o serveis que assumiran la responsabilitat de desenvolupar l'acció.
- Any o període en què està prevista l'elaboració de l'acció.
- Indicadors que facilitin el seguiment de l'acció.
- Pressupost estimat que s'assignarà per al desenvolupament de l'acció, sempre que sigui possible.

En definitiva, els **objectius d'un Pla local de seguretat des de la perspectiva de gènere** han de recollir la finalitat del pla, l'estratègia que es vol desenvolupar, les línies que articulen l'operativa del pla i, a més, s'han de justificar tècnicament.

Els anomenats «**objectius generals**» o «**objectius estratègics**» serveixen per guiar i dictar una sèrie d'objectius i accions concretes que es delinearan a posteriori. En aquest procés és recomanable incloure la justificació dels objectius estratègics:

Objectius estratègics	• Objectiu estratègic 1: augmentar la presència policial. ✗ • Objectiu estratègic 2: reduir els fets delinqüencials. ✗ • Objectiu estratègic 3: augmentar la contundència policial. ✗
Objectius estratègics	• Objectiu estratègic 1: reforçar el model de proximitat o policia de referència amb una perspectiva de gènere i interseccional, que vetlli per recollir les necessitats de totes les persones. ✓ • Objectiu estratègic 2: reduir les violències masclistes i els delictes contra les persones. ✓ • Objectiu estratègic 3: coordinar les polítiques de seguretat des de la perspectiva de gènere. ✓ • Objectiu estratègic 4: millorar la seguretat subjectiva de les persones. ✓
Justificació	• Exemple de justificació de l'objectiu estratègic 1: els delictes contra la llibertat sexual han augmentat durant els darrers anys. Per tant, s'hauria d'impulsar una comissió municipal de violència masclista amb un calendari estructurat de reunions periòdiques.

Posteriorment, és important concretar objectius específics per poder quantificar i avaluar els resultats de les accions del pla:

Objectius específics
• Augmentar la percepció de seguretat des del punt de vista de gènere. • Incrementar la ràtio d'incorporació de dones a la policia local. • Incrementar un 15 % les reunions periòdiques de la policia amb les entitats veïnals per tal de fer un seguiment sobre la seguretat al barri i la ciutat. • Disminuir un 25 % l'accidentalitat en els accessos a les escoles.

Pel que fa al **Pla d'accions**, aquest ha d'anar en consonància amb els propòsits estratègics. En aquest punt, es tracta de dissenyar accions que coordinarà la policia local del municipi, conjuntament amb les diferents àrees de l'ajuntament, fent un pas més cap a la transversalitat de gènere a escala institucional. **Per tant, és important que les accions siguin realistes i plausibles, considerant les característiques diferencials de cada municipi.**

Les accions o mesures són intervencions concretes amb agents, recursos i terminis previstos per contribuir a l'assoliment dels objectius previstos en el termini establert.

Accions

- Han de ser coherents amb els objectius plantejats i els punts febles detectats.
- Han de ser mesures ambicioses però realistes, tenint en compte els recursos disponibles.
- S'han d'establir responsables en l'àmbit tècnic, indicadors de seguiment, calendarització i pressupost, si s'escau.
- S'han de consensuar amb la Comissió de treball de Seguretat Local.

Poden ser, per exemple, accions en matèria d'intervenció en l'espai públic i mobilitat urbana o accions encaminades a la prevenció i l'abordatge de la violència masclista:

Acció	Indicador	Responsable	Any
1. Realització d'un mapa delinqüencial del municipi	Zones delinqüencials detectades, per barri i desagregades per sexe	Policia local	2024
2. Impulsar la xarxa de camins escolars segurs	Nombre de rutes creades, per escola i barri	Comissió Local de Seguretat	2023 - 2026
3. Designar una persona de la policia local referent en violència masclista	Persona referent designada	Igualtat policia local	2023

Paral·lelament, es recomana planificar les accions d'acord amb els **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)**. Des d'un punt de vista pràctic, per exemple, es podrien recollir els objectius estratègics del pla en correlació amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que afecten directament la línia estratègica i els objectius planificats.

Objectiu estratègic:	Reducció de la incidència de les violències masclistes
Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) implicats	Objectiu 5: aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i les nenes. Objectiu 6: promoure societats pacífiques i inclusives per aconseguir un desenvolupament sostenible, proporcionar accés a la justícia a totes les persones i desenvolupar institucions eficaces, responsables i inclusives en tots els àmbits.

d. Fase IV: Presentació final i aprovació

El Pla local de seguretat de l'ens local s'haurà d'aprovar a la Junta Local de Seguretat, tal com estipula la Llei 4/2003, del 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya.

Un cop aprovat a la Junta Local de Seguretat, caldrà comunicar-ho a la Conselleria d'Interior i notificar-ho al ple municipal per donar-li una major intencionalitat política.

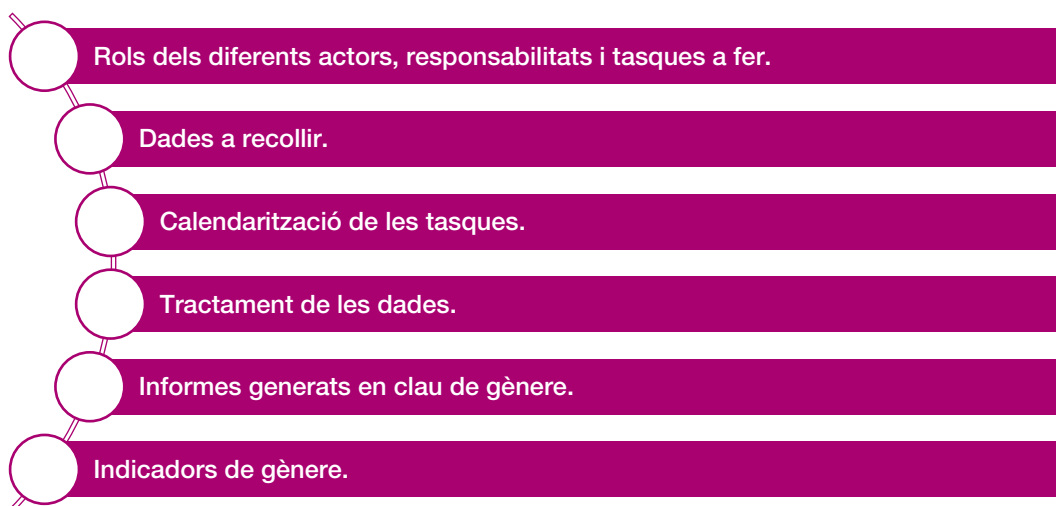
També serà positiva la comunicació del pla entre la plantilla del consistori i la població i entitats del municipi.

e. Fase V: Seguiment i avaluació del Pla d'accions

Els Plans locals de seguretat, gestionats per la Junta Local de Seguretat, han d'incloure mecanismes de seguiment i avaluació que proporcionin informació sobre l'estat d'execució del pla.

El seguiment consisteix en la recollida d'informació sistemàtica, quantitativa i qualitativa, durant el període d'implementació del pla, per analitzar si en el transcurs del seu desenvolupament s'està complint el que estava previst i programat, i facilitar les mesures correctores davant la detecció de desviacions. Aquest seguiment permet informar i retre comptes al voltant de l'estratègia desenvolupada en l'elaboració del pla.

Els elements que cal tenir en compte per al sistema de seguiment i control són:

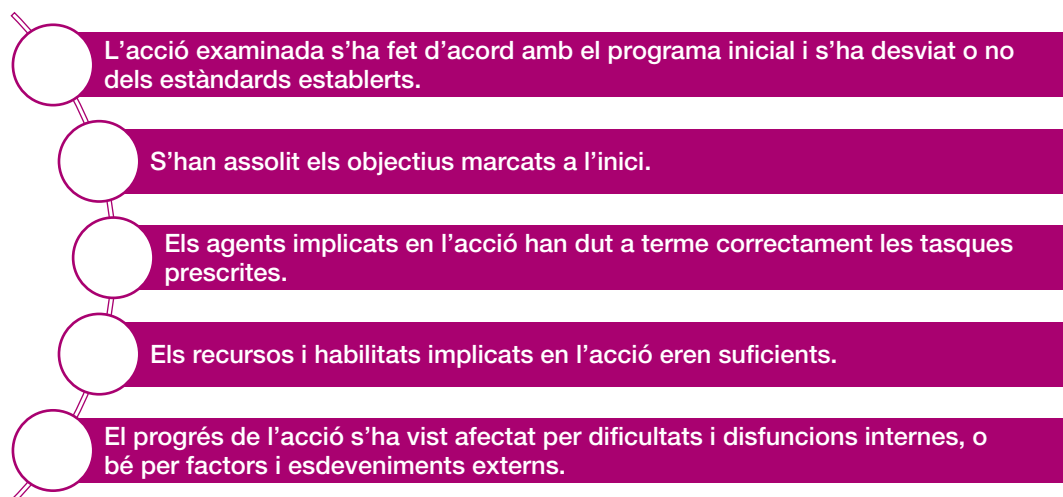

En canvi, l'avaluació és un procés de diagnòstic que pretén establir fins a quin punt una acció s'ha desenvolupat tal com estava previst i ha produït els efectes esperats. Aquesta avaluació final és una dimensió essencial de la realització de les polítiques i Plans de seguretat des de la perspectiva de gènere.

És fonamental que s'avaluïn els efectes del treball fet sobre els fenòmens objectius, així com sobre l'entorn d'intervenció i la pròpia organització policial. L'avaluació és, efectivament, el que permet a les persones responsables de la presa de decisions fer les reorientacions i adaptacions necessàries de les estratègies emprades.

En aquest sentit, es recomana dur a terme una **avaluació in itinere** a la meitat del període de desenvolupament del pla, i un cop finalitzat, per tal de detectar les fortaleses i mancances que han tingut les accions planificades.

L'avaluació indica fins a quin punt:

4. Conclusions i recomanacions

Com a recordatori final, **l'elaboració, l'aprovació, el seguiment i l'avaluació del Pla local de seguretat correspon a la Junta Local de Seguretat**, tal com recull la Llei 4/2003. La Junta és l'encarregada d'elaborar i aprovar el Pla local de seguretat i anualment ha d'elaborar un informe de seguiment i avaluació.

A més, el novè punt de l'article 31 de la Llei 4/2003 exposa que la Conselleria d'Interior de la Generalitat de Catalunya ha de comunicar l'aprovació dels Plans locals de seguretat supramunicipals i regionals a les juntes locals, a les comissions regionals de seguretat que en resultin afectades i als òrgans superiors de coordinació i participació, perquè en tinguin coneixement i, si escau, perquè hi facin l'adequació de llurs actuacions.

Així, el Pla local de seguretat i els informes d'avaluació i seguiment es trameten:

- Al ple de l'ajuntament en qüestió.
- Al conseller/a d'Interior perquè en doni trasllat als òrgans superiors de coordinació i participació.

La perspectiva de gènere ha de ser una part inherent de l'elaboració dels Plans locals de seguretat de Catalunya, situant al centre la transversalitat de gènere i la interseccionalitat des del moment inicial d'execució.

Els avançaments en les polítiques d'equitat de gènere ens porten a abordar els Plans de seguretat des de la perspectiva de gènere i interseccional, prestant especial atenció al conjunt de les violències masclistes.

Per això, és essencial analitzar les dades quantitatives del municipi o ciutat en relació amb els diferents àmbits de seguretat que estipula la Llei de seguretat vigent 4/2003, desagregant les dades per sexe, però també ho és **reconèixer la diferència estructural entre les dones i els homes i comprendre la complexitat de les identitats i les desigualtats socials a través d'un enfocament integrat**.

Finalment, és necessari analitzar la seguretat a partir del model de policia de referència o de proximitat, i integrar la perspectiva de gènere en la praxis policial per complir amb les lleis, instruments i normes internacionals sobre seguretat i gènere.

Glossari de seguretat i perspectiva de gènere

- Androcentrisme** Visió del món i la societat a través del punt de vista masculí.
- Assetjament per raó de sexe (delicte)** Comportament en què una persona s'aprofita d'una relació laboral, docent o de prestació de serveis per sol·licitar favors sexuals a una altra del mateix àmbit, causant a la víctima una situació objectiva i greument hostil, humiliant i intimidatòria.
- Assetjament sexual** Comportament de naturalesa sexual, verbal o físic, que tingui el propòsit o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona, en particular quan es crea un entorn intimidatori, degradant o ofensiu.
- Col·lectiu LGBTI** Agrupació de persones que engloben les dones lesbianes, els homes gais, les persones bisexuals, les persones trans i les persones intersexuals.
- Discriminació per raó de sexe** Tracte desfavorable cap a una persona en comparació amb altres persones degut al seu sexe biològic. És habitual que la discriminació directa es basi en estereotips o prejudicis.
- Equitat de gènere** Eina per aconseguir una igualtat efectiva entre homes i dones. L'equitat consisteix a tenir en compte les circumstàncies personals i establir accions concretes per solucionar els desavantatges perquè tothom pugui partir d'una posició igualitària.
- Espai públic** Tots els espais, generalment urbans, destinats a l'ús de tothom, sense restriccions. Per tant, pot ser qualsevol espai de circulació (xarxa de carreteres) o espai de reunió (parc, plaça, etc.).
- Feminisme** Moviment social, polític, acadèmic, econòmic i cultural que busca crear consciència i aconseguir les condicions necessàries per transformar les relacions socials, l'emancipació de les dones i aconseguir la igualtat entre les persones, eliminant qualsevol forma de discriminació o violència contra les dones.
- Gènere** Conjunt de tipificacions i expectatives adscrites als dos sexes a què es corresponen característiques, rols i qualitats. És una predeterminació social i no biològica. És una obra de construcció en la qual es defineixen un masculí i un femení per contrast i complementarietat.
- Igualtat de gènere** Situació en què les dones i els homes accedeixen amb les mateixes possibilitats i oportunitats a l'ús, el control i el benefici de béns, serveis i recursos de la societat, així com en la presa de decisions en tots els àmbits de la vida social, econòmica, política, cultural i familiar.
- Impacte de gènere** Anàlisi sobre els resultats i els efectes de les normes o les polítiques públiques en la vida de dones i homes, de forma separada, amb l'objectiu d'identificar, prevenir i evitar la producció o l'increment de les desigualtats de gènere.
- Inclusivitat** Creació d'un entorn on totes les persones siguin igualment respectades i tinguin accés a les mateixes oportunitats. La inclusió requereix identificar i eliminar

les barreres (físiques o de procediment, visibles o invisibles, intencionals o no intencionals) que impedeixen la participació i la contribució de les persones.

Interseccionalitat Interrelacions de múltiples categories socials en una persona, que l'apropen o l'allunyen a situacions d'opressió o privilegi.

Masclisme Conjunt d'idees que defensen la posició dominant dels homes en la societat. Reafirma les diferències culturals arcaiques entre homes i dones, que es justifiquen amb arguments biològics.

Paritat Instrument al servei de la igualtat, que consisteix a garantir l'accés de dones i homes a les mateixes oportunitats, drets, possibilitats d'elecció, condicions materials, tot respectant les seves especificitats.

Perspectiva de gènere Categoria analítica i metodologia que permet identificar, qüestionar i valorar la discriminació, desigualtat i exclusió de les dones, així com les accions que cal emprendre per actuar sobre els factors de gènere i crear les condicions de canvi que permetin avançar en la construcció de la igualtat de gènere.

Rols de gènere Conjunt de creences, normes i estereotips associats culturalment i socialment amb el que és masculí i el que és femení. Es tracta de conductes, actituds i inclinacions que es consideren «pròpies» d'un determinat gènere, amb independència de la identitat i el caràcter de la persona de què es tracti.

Sexisme Discriminació entre els éssers humans en funció del seu sexe.

Transversalitat de gènere Estratègia per avançar en la consecució de la igualtat entre dones i homes en les polítiques públiques, que suposa contribuir a eliminar desigualtats de gènere, corregir procediments i mètodes de treball i impulsar tendències de canvi social.

Violència de gènere És aquella violència que reben les dones pel fet de ser dones, des de la psicològica i física fins a la sexual. La llei contempla com a violència de gènere l'exercida sobre les dones per part de qui sigui o hagi estat lligat a elles per relacions d'afectivitat (parelles o exparelles).

Violència digital Forma de violència que es perpetra a través dels mitjans digitals, com ara xarxes socials o aplicacions de missatgeria mòbil. Causa danys a la dignitat, la integritat i en la seguretat i té impacte en les vides de les persones.

Violència sexual Conductes i accions de naturalesa sexual no desitjades, obtingudes sota coacció o comeses sense consentiment.

Violències masclistes Tipus de violències estructurals sobre les dones que sorgeixen com a manifestació de la discriminació i la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder de gènere.

Referències bibliogràfiques

Guia per a l'elaboració de plans de seguretat: Generalitat de Catalunya, Departament d'Interior (2013)

<https://interior.gencat.cat/ca/arees_dactuacio/policia/coordinacio_de_la_policia_de_catalunya/guia_per_a_l_elaboracio_de_plans_de_seguretat/>.

Hancock, Ange-Marie (2007). «When multiplication doesn't equal quick addition: Examining intersectionality as a research paradigm». *Perspectives on politics*, 5(1), 63-79.

La regidoria d'igualtat i polítiques de gènere: Diputació de Barcelona (2021)

<https://formawiki.diba.cat/pub/electes/6a44f7cc_la_regidoria_d_igualtat_i_politiques_de_genere/>.

Annex

Annex 1. Participants en l'elaboració de la Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere als Plans locals de seguretat

Referents d'Igualtat i seguretat dels ajuntaments:

Castelldefels
El Prat de Llobregat
Manresa
Rubí
Sabadell
Sant Joan Despí
Vic

Annex 2. Exemple de Pla d'accions

1. Àmbit Seguretat Ciutadana

Objectiu 1: Impulsar la sensibilització en igualtat de gènere entre la plantilla de la policia local				
Acció	Indicador	Responsable	Any	
1.1 Formar la plantilla de la policia local en perspectiva de gènere en les polítiques de seguretat	• Nombre de persones formades, per sexe i edat • Certificat de formació, amb nombre d'hores formatives	Policia local Recursos humans	2023	
1.2 Formar la plantilla de la policia local en l'abordatge de les violències masclistes i LGTBIfòbiques	• Nombre de persones formades, per sexe i edat • Certificat de formació, amb nombre d'hores formatives	Policia local Recursos humans	2023	

Objectiu 2: Coordinar les polítiques de seguretat des de la perspectiva de gènere

Acció	Indicador	Responsable	Any
2.1 Elaborar un informe anual sobre l'estat de la seguretat local des de la perspectiva de gènere	• Nombre de delictes contra les persones, per sexe • Nombre de casos de violències masclistes • Dades recopilades pel SIAD	Policia local	2023-2026
2.2 Organitzar marxes exploratòries des de la perspectiva de gènere per detectar possibles zones de risc al municipi o ciutat	• Nombre de marxes exploratòries efectuades • Principals zones detectades com a insegures	Policia local Igualtat Mobilitat	2024

2. Àmbit Seguretat Viària i Mobilitat
Objectiu 1: Impulsar la pacificació de l'espai públic

Acció	Indicador	Responsable	Any
1.1 Crear camins escolars segurs	• Nombre de camins escolars creats • Nombre de centres educatius que hi tenen accés	Policia local Urbanisme	2024

Objectiu 2: Abordar la mobilitat des de la perspectiva de gènere

Acció	Indicador	Responsable	Any
2.1 Incorporar a les campanyes de seguretat vial que es fan a les escoles continguts relatius a la diferenciació de mobilitat per gènere (ús del transport públic respecte del privat, ús de vehicles de mobilitat privada, mobilitat a peu, etc.)	• Campanya de seguretat desenvolupada • Nombre de centres educatius participants	Policia local Urbanisme	2024-2026

3. Àmbit Civisme i Convivència

Objectiu 1: Impulsar l'abordatge transversal de les problemàtiques de seguretat, civisme i convivència des de la perspectiva de gènere i interseccional

Acció	Indicador	Responsable	Any
1.1 Crear taules de treball periòdiques amb els diferents serveis municipals, per coordinar de manera operativa la transversalitat de gènere	• Nombre de taules de treball desenvolupades per any • Nombre de serveis i persones participants, per sexe	Policia local Igualtat	2023-2026
1.2 Establir una persona referent de serveis socials, igualtat i policia local per facilitar l'intercanvi d'informació i traspàs de dades entre els serveis	• Persones referents establertes de cada servei	Policia local Igualtat Serveis socials	2023

4. Àmbit Protecció Civil i Emergències

Objectiu 1: Fomentar la cultura d'autoprotecció i la prevenció comunitària a la protecció civil i emergències

Acció	Indicador	Responsable	Any
1.1 Impulsar els punts liles durant els principals esdeveniments del municipi (Festa Major, Carnaval, Cap d'any, etc.)	• Nombre de punts liles quotidians efectuats • Nombre de persones ateses, per sexe	Igualtat Cultura Comunicació	2023-2026
1.2 Crear els punts liles quotidians amb una mirada sensibilitzadora i familiar, situant-los a llocs estratègics del municipi (mercat municipal, plaça de la vila, poliesportiu, etc.)	• Nombre de punts liles quotidians efectuats • Nombre de persones sensibilitzades, per sexe	Igualtat Cultura Comunicació	2023-2026
1.3 Formar les entitats municipals en la prevenció i la detecció de les violències masclistes i lgtbifòbiques	• Nombre de persones formades, per entitat i sexe	Igualtat Cultura	2024
1.4 Fer tallers d'autodefensa per a dones voluntàries de protecció civil	• Nombre de dones participants • Nombre de tallers organitzats	Protecció civil Policia local	2024
1.5 Fer tallers d'autodefensa per a dones i nenes del municipi	• Nombre de dones i nenes participants • Nombre de tallers organitzats	Policia local Igualtat	2025